מסורת הש"ס
עם הוספות

א) [מדות פ"ג מ"ו], ב) [ועיל יד. וש"נ], ג) [יומא לז.], ד) [ע"ז נכ:], ה) עי' שטמ"ק מנחות ה: אות ח, ו) [לקמן עג. יומא סד. ספסיס עג. לח. קדושין ז:], ז) [ועיל יב. ספסיס לח. יומא סד. קדושין ז: כריתות כז. כח. תמורה כו: לקמן עג.:], ח) [עי' תוס' מנחות נט: ד"ה כל שנידון], ט) עי' תוס' לקמן סא רש"א, י) [לקמן ס.], כ) ויקרא דבורא דנדבה פרשה ד סר"פ ד, ל) פ"ג מ"ו, מ) ס., נ) לקמן סא: ועי' תוס' בעמוד ב ד"ה והלא, ס) לקמן ס., ע) נח., פ) [ד"ה וש"מ], צ) עי' תוס' מנחות נט: ד"ה כל, ק) עי' תוס' לעיל יב. ד"ה הג"ה אי, ר) עי"ש תוד"ה שלמים.

הגהות הב"ח

(א) גמ' מכותל היכל ולדרום דהיינו בין: (ב) רש"י ד"ה ה"נ וכו' ולדרום והא פינו לרוח: (ג) ד"ה לפונה ל"ל קודם ד"ה שיהא פנוי:

גליון הש"ם

גמ' רב כהנא אשכחיה. עיין גיטין דף פד ע"ב מוס' ד"ה רי"ל: [מכת"י תוס' ד"ה פנוי וכו' כדאמר דגיז כלי מכלי וכו'. לקמן דף ס ע"א]:

ליקוטי רש"י

[נדפס בדף נח:]

הגהות וציונים

(א) נ"א נוסף ונוקמיה בין היכל ולצפון קסבר קדושת היכל ואולם חדא כי נמי (גליון). וכעי"ז ברש"י. וכעי"ז הגיה הש"ס. וכתב עוד ס"א כולה מזבח בצפון כי נמי מוקמת לה מכותל היכל ולדרום הוה ליה בין האולם ולמזבח ונוקמיה מכותל היכל ולצפון בין אהל מועד ולמזבח ואי נמי קסבר קדושת היכל ואולם חדא היא נוקמיה מכותל אולם ולצפון. אבל גירסת רש"י אינו כן: (ב) בש"מ נוסף ואח"כ נהרס המזבח פסולין: (ג) כ"ל כי מזבח הנחושת אשר לפני ה' (גליון): (ד) הד"א עם דיבור הקודם (שמס"ר). ועי' השלמות: (ה) וכנגד כותל ההיכל (ש"מ): (ו) ה' אמות לכל צד (ש"מ): (ז) צ"ל כבין היכל (רנ"ח): (ח) צ"ל כלה (צ"ק): (ט) צ"ל מסתימת (צ"ק). והש"מ ורש"ש הגיהו בסתימת כותל ההיכל ממוזזת צפונית: (י) כתב בה"ז שהר"א עם דיבור הקודם. ובעל פנים מאירות השיג עליו והוכיח כן מתוך סוגית גירסת הש"ס הכא (גליון). עי' שפת אמת שמפרש כהבה"ז שנשחטו כשהיה המזבח שלם. וכתב שדברי הפמ"א אינן מוכרחין. וע"ע בס"ק, ח"נ וקרן אורה: (יא) צ"ל קודם שבנאוהו (ש"מ): (יב) עד שנבנה (ש"מ): (יג) דלרבי יהודה (ש"מ): (יד) גי' בה"ז שששה משה "כלי" היה. וגי' צ"ק שששה משה "אינו פנוי היה ונקרא כלי" כדאמרינן (גליון). ובש"מ כגי' הבה"ז: (טו) יש להוסיף הכא פנוי משאר כלים (ש"מ): (טז) צ"ל פנוי מכלים (שלום רב): (יז) ס"א משמע דוקא עליו (ש"מ): (יח) אצל המזבח וכי אצל המזבח אוכלים כלומר דוקא ולא במקום אחר אלא (ש"מ): (יט) נ"א לתקן המזבח ודאי נראה כשהמזבח יהא בנוי ולכך משמע, וכן הוא בס"ר. ועי' צ"ק (גליון): (כ) הוי (ש"מ): (כא) הואיל והוא ראוי (ש"מ). ועי' בית השתיה: (כב) צ"ל אהל מועד: (כג) ששחטן בחוץ קודם (צ"ק): (כד) נראה פשוט דס"ס וצ"ל מכלים, וכן בהמשך הדיבור, וכל הדיבור איירי אליבא דר"י הגלילי: (כה) נראה דצ"ל משום דאם יעמיד הכיור בין המזבח כנגד פתח אהל מועד ע"כ צריך להעמידו בצפון הצורה דהא כוליה מזבח וכו' (גליון): (כו) נראה דצ"ל משוך מכנגד המזבח קאמר (גליון):

מִזְבַּח הָעוֹלָה' וְגוֹ', מִזְבַּח בְּפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא כִּיּוֹר בְּפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד, הֵיכָן הָיָה נוֹתְנוֹ, (א)בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ מָשׁוּךְ קִימְעָא כְּלַפֵּי הַדָּרוֹם; מַאי קָסְבַר, אִי קָסְבַר כּוּלֵּיהּ מִזְבֵּחַ בְּדָרוֹם קָאֵי, נוֹקְמֵיהּ מִכּוֹתֶל הֵיכָל וּלְדָרוֹם (ב) בֵּין אוּלָם לַמִּזְבֵּחַ, וְאִי נַמִּי קָסְבַר (ג)קְדוּשַׁת הֵיכָל וְאוּלָם חֲדָא הִיא, נוֹקְמֵיהּ מִכּוֹתֶל אוּלָם וּלְדָרוֹם בְּבֵין אוּלָם לַמִּזְבֵּחַ; אִי נַמִּי קָסְבַר חֲצִיוֹ בְּצָפוֹן וְחֲצִיוֹ בְּדָרוֹם, נוֹקְמֵיהּ מִכּוֹתֶל הֵיכָל וּלְדָרוֹם בֵּין אוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, וְאִי נַמִּי קָסְבַר קְדוּשַׁת הָאוּלָם וְהֵיכָל חֲדָא הִיא, נוֹקְמֵיהּ מִכּוֹתֶל אוּלָם וּלְדָרוֹם בֵּין אוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ; אֶלָּא לָאו מִשּׁוּם דְּקָסְבַר כּוּלֵּיהּ מִזְבֵּחַ בְּצָפוֹן, (ד) כִּי נַמִּי מוֹקְמַת לֵהּ מִכּוֹתֶל הֵיכָל וּלְצָפוֹן, הָוֵה לֵיהּ בֵּין אוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ. וְנוֹקְמֵהּ מִכּוֹתֶל אוּלָם וּלְצָפוֹן בְּבֵין אוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ. אָמַר קְרָא (א)'צָפוֹנָה', שֶׁיְּהֵא צָפוֹן פָּנוּי מִכֵּלִים. מַאן תַּנָּא דִּפְלִיג עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא; דְּתַנְיָא, (ה)רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, 'צָפוֹנָה' שֶׁיְּהֵא צָפוֹן פָּנוּי מִכֵּלִים וַאֲפִילּוּ מִן הַמִّזְבֵּחַ. אָמַר רַב, (ב)מִזְבֵּחַ שֶׁנִּפְגַּם, כָּל הַקֳּדָשִׁים שֶׁנִּשְׁחֲטוּ שָׁם פְּסוּלִין, (ו)וּמִקְּרָא הָיָה בְּיָדֵינוּ וּשְׁכֵחְנוּהוּ. כִּי סְלִיק (ח)רַב כָּהֲנָא, אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי דְּקָאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי, (ט)מִנַּיִן לַמִּזְבֵּחַ שֶׁנִּפְגַּם שֶׁכָּל הַקֳּדָשִׁים שֶׁנִּשְׁחֲטוּ שָׁם פְּסוּלִין, שֶׁנֶּאֱמַר (ט)'וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עוֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ, וְכִי עָלָיו אַתָּה זוֹבֵחַ, אֶלָּא כְּשֶׁהוּא שָׁלֵם וְלֹא כְּשֶׁהוּא חָסֵר; אָמַר, הֵיאַנוּ קְרָא דְּאִישְׁתְּמִיט לֵיהּ לְרַב. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה פְּסוּלִין. בְּמַאי פְּלִיגִי, (י)רַב סָבַר (ב)בַּעֲלֵי חַיִּים אֵינָן נִדְחִים, וְרַבִּי יוֹחָנָן סָבַר (ב)בַּעֲלֵי חַיִּים נִידְחִין. מֵיתִיבִי, כָּל הַקֳּדָשִׁים שֶׁהָיוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְנָה הַמִּזְבֵּחַ, וְאַחַר כָּךְ נִבְנָה הַמִּזְבֵּחַ, פְּסוּלִין; (ד)נִבְנָה, דְּחוּיִין מֵעִיקָּרָא נִינְהוּ; אֶלָּא עַד שֶׁלֹּא נֶהֱרַס הַמִּזְבֵּחַ; נֶהֱרַס, הָא אֵיזְקוּן לְהוּ; אֶלָּא (ה)עַד שֶׁלֹּא נִפְגַּם הַמִּזְבֵּחַ וְאַחַר כָּךְ נִפְגַּם הַמִּזְבֵּחַ פְּסוּלִין. וְלָא תְּרוּצֵי קָא מִתְרַצַּת, אֵימָא שֶׁנִّשְׁחֲטוּ. וְהָאָמַר רַב גִּידֵל אָמַר רַב, (ו)מִזְבֵּחַ שֶׁנֶּעְקַר, מַקְטִירִין קְטֹרֶת בִּמְקוֹמוֹ. כִּדְאָמַר רָבָא, (ז)מוֹדֶה הָיָה רַבִּי יְהוּדָה בְּדָמִים, הָכָא נַמִּי מוֹדֶה רַב בְּדָמִים. מַאי רַבִּי יְהוּדָה, דְּתַנְיָא, (ח)'בְּיוֹם הַהוּא קִידֵּשׁ הַמֶּלֶךְ תּוֹךְ הֶחָצֵר וְגוֹ', כִּי מִזְבֵּחַ שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה[ט] קָטֹן מֵהַכִּיל', דְּבָרִים כִּכְתָבָן, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲלֹא

מִזְבֵּחַ הָעוֹלָה' וְגוֹ', מִזְבֵּחַ בְּפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא כִּיּוֹר בְּפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד, הֵיכָן הָיָה נוֹתְנוֹ, (א)בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ מָשׁוּךְ קִימְעָא כְּלַפֵּי הַדָּרוֹם; (ג) וְהוּא שֵׁיוֹ צָרִיךְ לְהַרְחִיקוֹ אֶלָּא מִצַּד הַמִּזְבֵּחַ וְלַפֶּתַח, פְּשׁוֹט מִינֵּיהּ דְּכוּלֵּיהּ מִזְבֵּחַ בְּצָפוֹן קָאֵי, וּלְיִקְרָב עַל כָּרְחוֹ הוּא מוֹשְׁכוֹ מִכְּנֶגֶד הַמִּזְבֵּחַ כּוּלוֹ, שֶׁמֵּא יִמְנוּ כֻּלָּהּ כְּנֶגֶד הַמִּזְבֵּחַ מִי אָמְרִינַן שֶׁלֹּא יַפְסִיק בֵּינוֹ וְלַפֶּתַח, דִּמְתַרְגֵּל וְחָזֵיל: דְּמַאי קָסְבַר. שֶׁלֹּא קַיְּיסִ אֶת הַמִּקְרָא שֶׁכָּתַב 'בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ', וְהוּא מוֹשְׁכוֹ קִימְעָא: אִי כּוּלֵּיהּ בְּדָרוֹם. הַרְבֵּה מִן הַמִּזְבֵּחַ יֵשׁ בְּדָרוֹם כְּנֶגֶד הֵיכָל שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַפֶּתַח, וְהָיָה לוֹ לִכְתּוֹב שֶׁם: לוֹקְמֵיהּ מִכּוֹתֶל הֵיכָל וּלְדָרוֹם. כְּלוֹמַר, מִשֶּׁמִּתְחִיל כּוֹתֶל פֶּתַח הַהֵיכָל לִיפָּתֵחַ לְדָרוֹם, דְּהַיְינוּ בֵּין פֶּתַח הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ וּכְנֶגֶד הַהֵיכָל, שֶׁפֶּתַח הָאוּלָם עוֹדֵף עַל שֶׁל הֵיכָל, מֶשֶׁךְ מִמּוֹת לְדָרוֹם[ד]. וְא"נ סָבַר קְדוּשַׁת אוּלָם וְהֵיכָל חֲדָא הִיא. וּפֶתַח אוּלָם כְּפֶתַח הֵיכָל, וְהוֹלְכָךְ לְמִשְׁכוֹ שָׁם מִכְּנֶגֶד פִּתְחוֹ שֶׁל אוּלָם: נוֹקְמֵיהּ מִכּוֹתֶל אוּלָם וּלְדָרוֹם. דְּהָוֵי לֵיהּ מַפְּתִי בֵּין הָאוּלָם[ד] וְלַמִּזְבֵּחַ, דְּהַיְינוּ דְּכוֹתֶל אוּלָם אוּלָם וּלְצָפוֹן שֶׁל אוּלָם: נוֹקְמֵיהּ מִכּוֹתֶל הֵיכָל וּלְדָרוֹם. דְּהָוֵי לֵיהּ מַפְּתִי בֵּין הָאוּלָם[ד] וְלַמִּזְבֵּחַ, דְּהַיְינוּ דְּכוֹתֶל אוּלָם אוּלָם וּלְצָפוֹן שֶׁל אוּלָם; קְרֵי בֵּיהּ בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וְלַמִּזְבֵּחַ, וּמִיקַּיְּימִי קְרֵאֵי שַׁפִּיר: וְאִי נַמִּי קָסְבַר חֲצִיוֹ בְּצָפוֹן כו'. יֵשׁ לוֹ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה בְּדָרוֹם, לֵא מֶכֶן מֶשֶׁךְ מִמּוֹת שֶׁל פֶּתַח, עֲדַיִּין יֵשׁ לוֹ מָקוֹם אַמָּת עֶשְׂרֵה אַמָּה לְתִתּוֹ שָׁם מִכּוֹתֶל מוּזוּז הֵיכָל [וְלִדְרוֹם]: וְא"נ סָבַר קְדוּשַׁת אוּלָם וְהֵיכָל חֲדָא הִיא. וְהוֹלְכָךְ לְמִשְׁכוֹ אַף מִכְּנֶגֶד פֶּתַח אוּלָם, וּוֹקְמֵיהּ מִמְּקוֹם סְתִימַת פֶּתַח אוּלָם וּלְדָרוֹם בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, דַּעֲדַיִּין יֵשׁ לוֹ מָקוֹם אַמָּה עֶשְׂרֵה אַמָּה לְתִתּוֹ שָׁם מִכּוֹתֶל מוּזוּז הֵיכָל [וְלִדְרוֹם]: וְא"נ סָבַר קְדוּשַׁת אוּלָם וְהֵיכָל חֲדָא הִיא. וְהוֹלְכָךְ לְמִשְׁכוֹ אַף מִכְּנֶגֶד פֶּתַח אוּלָם, וּוֹקְמֵיהּ מִמְּקוֹם סְתִימַת פֶּתַח אוּלָם וּלְדָרוֹם בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, דַּעֲדַיִּין יֵשׁ לוֹ מָקוֹם אַמָּה עֶשְׂרֵה אַמָּה לְתִתּוֹ שָׁם מִכּוֹתֶל מוּזוּז הֵיכָל [וְלִדְרוֹם]: וְא"נ סָבַר קְדוּשַׁת אוּלָם וְהֵיכָל חֲדָא הִיא. וְהוֹלְכָךְ לְמִשְׁכוֹ אַף מִכְּנֶגֶד פֶּתַח אוּלָם, וּוֹקְמֵיהּ מִמְּקוֹם סְתִימַת פֶּתַח אוּלָם וּלְדָרוֹם וְלַמִּזְבֵּחַ, דַּעֲדַיִּין יֵשׁ לוֹ מָקוֹם אַמָּה עֶשְׂרֵה אַמָּה לְתִתּוֹ שָׁם מִכּוֹתֶל מוּזוּז הֵיכָל [וְלִדְרוֹם]: בְּצָפוֹן קָאֵי. וּדְרוֹמוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ כּוּלֵּיהּ[ד] לְפָנֵי הַפֶּתַח, וְאִם הָיָה נוֹטֶה כְּנֶגֶד הַמִּזְבֵּחַ כֻּלּוֹ, וּמִמֶּנּוּ מַסְקִין בֵּין מִזְבֵּחַ לַפֶּתַח: וְנוֹקְמֵיהּ בֵּין הַמִּזְבֵּחַ וְהַהֵיכָל בְּצָפוֹן. בְּסְתִימַת[ד] כּוֹתֶל הַהֵיכָל בְּמִזּוּזַת לְפוֹנִית וּלְצָפוֹן: קָסְבַר קְדוּשַׁת הֵיכָל כו'. וְאִילּוּ רַשַּׁאי לְהַסְקִין בֵּין פֶּתַח אוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, וְכִי מוֹקְמַת לֵיהּ מִכּוֹתֶל הֵיכָל וּלְצָפוֹן קָאֵי בֵּין הַמִּזְבֵּחַ, וְהוּא מוֹשְׁכוֹ קִימְעָא: אִי כּוּלֵּיהּ בְּדָרוֹם. הַרְבֵּה מִן הַמִּזְבֵּחַ יֵשׁ בְּדָרוֹם כְּנֶגֶד הֵיכָל שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַפֶּתַח, וְהָיָה לוֹ לִכְתּוֹב שָׁם: לוֹקְמֵיהּ מִכּוֹתֶל הֵיכָל וּלְדָרוֹם. כְּלוֹמַר, מִשֶּׁמִּתְחִיל כּוֹתֶל פֶּתַח הַהֵיכָל לִיפָּתֵחַ לְדָרוֹם, דְּהַיְינוּ בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ וּכְנֶגֶד הַהֵיכָל, שֶׁפֶּתַח הָאוּלָם עוֹדֵף עַל שֶׁל הֵיכָל, מֶשֶׁךְ מִמּוֹת לְדָרוֹם[ד]. וְא"נ סָבַר קְדוּשַׁת אוּלָם וְהֵיכָל חֲדָא הִיא. וּפֶתַח אוּלָם כְּפֶתַח הֵיכָל, וְהוֹלְכָךְ לְמִשְׁכוֹ אַף מִכְּנֶגֶד פִּתְחוֹ שֶׁל אוּלָם: נוֹקְמֵיהּ מִכּוֹתֶל אוּלָם וּלְדָרוֹם. דְּהָוֵי לֵיהּ מַפְּתִי בֵּין הָאוּלָם[ד] וְלַמִּזְבֵּחַ, דְּהַיְינוּ דְּכוֹתֶל אוּלָם אוּלָם וּלְצָפוֹן שֶׁל אוּלָם: נוֹקְמֵיהּ מִכּוֹתֶל הֵיכָל וּלְדָרוֹם. דְּהָוֵי לֵיהּ מַפְּתִי בֵּין הָאוּלָם[ד] וְלַמִּזְבֵּחַ, דְּהַיְינוּ דְּכוֹתֶל אוּלָם אוּלָם וּלְצָפוֹן שֶׁל אוּלָם; קְרֵי בֵּיהּ בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וְלַמִּזְבֵּחַ, וּמִיקַּיְּימִי קְרֵאֵי שַׁפִּיר: וְאִי נַמִּי קָסְבַר חֲצִיוֹ בְּצָפוֹן כו'. יֵשׁ לוֹ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה בְּדָרוֹם, לֵא מֶכֶן מֶשֶׁךְ מִמּוֹת שֶׁל פֶּתַח, עֲדַיִּין יֵשׁ לוֹ מָקוֹם אַמָּה עֶשְׂרֵה אַמָּה לְתִתּוֹ שָׁם מִכּוֹתֶל מוּזוּז הֵיכָל [וְלִדְרוֹם]: וְא"נ סָבַר קְדוּשַׁת אוּלָם וְהֵיכָל חֲדָא הִיא. וְהוֹלְכָךְ לְמִשְׁכוֹ אַף מִכְּנֶגֶד פֶּתַח אוּלָם, וּוֹקְמֵיהּ מִמְּקוֹם סְתִימַת פֶּתַח אוּלָם וּלְדָרוֹם וְלַמִּזְבֵּחַ, דַּעֲדַיִּין יֵשׁ לוֹ מָקוֹם אַמָּה עֶשְׂרֵה אַמָּה לְתִתּוֹ שָׁם מִכּוֹתֶל מוּזוּז הֵיכָל [וְלִדְרוֹם]: וְא"נ סָבַר קְדוּשַׁת אוּלָם וְהֵיכָל חֲדָא הִיא. וְהוֹלְכָךְ לְמִשְׁכוֹ אַף מִכְּנֶגֶד פֶּתַח אוּלָם, וּוֹקְמֵיהּ מִמְּקוֹם סְתִימַת פֶּתַח אוּלָם וּלְדָרוֹם וְלַמִּזְבֵּחַ, דַּעֲדַיִּין יֵשׁ לוֹ מָקוֹם אַמָּה עֶשְׂרֵה אַמָּה לְתִתּוֹ שָׁם מִכּוֹתֶל מוּזוּז הֵיכָל [וְלִדְרוֹם]: בְּצָפוֹן[ד]. מַאן תַּנָּא דִּפְלִיג כו'. וְאוֹמֵר כּוּלֵּיהּ בְּדָרוֹם קָאֵי. וְאִילּוּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר גָּרְסִינַן 'פָּנוּי מִכֵּלוּס': שֶׁנִּשְׁחֲטוּ שָׁם. בְּעַזָּרָה: [ז]בְּשֶׁהוּא שָׁלֵם. וְהַאי 'עָלָיו' וּבְשֶׁהָיוּ וּבְשֶׁהָיוּ קָאֵי: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה. בֵּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בְּשָׁעָה פְּגִימָתוֹ בֵּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ אַחַר תִּיקוּנוֹ: פְּסוּלִין. כָּל הַקֳּדָשִׁים שֶׁהָיוּ קְדוּשִׁין בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, לְפִי שֶׁנִּרְאוּ וְנִדְחוּ, וְקָסְבַר בַּעֲלֵי חַיִּים נִדְחִין כִּשְׁמוּעִין: עַד שֶׁלֹּא נִבְנָה. מַשְׁמַע קוֹדֶם שֶׁלֹּא נִבְנָה הַמִּזְבֵּחַ[ד] בֵּנוּ אוּלָם: דְּחוּיִין מֵעִיקָּרָא הֵן. שֶׁכְּשֶׁהוּקְדְּשוּ לֹא נִרְאוּ, שֶׁמַע מִינֵּיהּ דְּחוּי מֵעִיקָּרָא הוּא, וְתִקְשֶׁה לְמַאן דְּאָמַר לָא דְּחוּי: נֶהֱרַס. מַשְׁמַע בִּימֵי נְבוּכַד נֶצַּר הָיוּ: אֵיזְקוּן לְהוּ: מַנִּיחִין לְהוּ. עַד שֶׁלֹּא נִבְנָה[ד] בַּיִת שֵׁנִי, וּפְשִׁיטָא דְּפְסוּלִין, דְּנַבְּיֵי נְבוּכַדְנֶצַּר. מִמִּזְבֵּחַ פְּנִימִי קָמַיְירִי, וְקָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ הוּא הַדִּין לַחִילּוֹן, וְקָשֶׁה לְמַאן דְּאָמַר לָא דְּחוּי: מִזְבֵּחַ שֶׁנֶּעְקַר. מִמִּזְבֵּחַ פְּנִימִי קָמַיְירִי, וְקָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ הוּא הַדִּין לַחִילּוֹן, וְקָשֶׁה לְמַאן דְּאָמַר לָא דְּחוּי: מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בְּדָמִים. דְּבָעֵינַן מִזְבֵּחַ: דְּבָרִים כִּכְתָבָן. שֶׁקִּדֵּשׁ אֶת הַרְפָּסָה כּוּלָּהּ לְפִי שֶׁהָיָה מִזְבֵּחַ אֲבָנִים שֶׁהָיָה מִזְבֵּחַ הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ קָטֹן מֵהַכִּיל אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֶת הַחֲלָבִים הַשְּׁלָמִים: [מלכים א' ח, סד]

פָּנוּי מִכֵּלִים. אַף עַל פִּי שֶׁמִּזְבֵּחַ שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה (אֵינוֹ פָּנוּי) [כְּלִי'] [ט]הָיָה, [י]כְּדִתְמִרִינַן[ז] 'דַּיְנוּ כְּלִי מִכְּלִי וְאֵין דַּיְנוּ כְּלִי מִבְּנִין', [יא] מִשֶּׁאֵינוֹ כְּלִיס קָאָמַר, דְּיָפוּעָה מִמִּזְבֵּחַ קָאֵי. וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיָה בַּפִּסּוּן נִמְסָן וּלְנוֹסְסוֹת וְשׁוֹלְבָנוֹת, מִסְתַּמְּמָא הָא דְּתַמְּרָה תּוֹרָה פָּנוּי מִכְּלוּס[יב] מִשּׁוּם שֶׁהִיטָּה הוּא, וְהָכִי נָמִי נוֹרֶךְ שֶׁהִיטָּה נִיהוּ:

שֶׁיְּהֵא צָפוֹן פָּנוּי מִכֵּלוּם אֲפִילּוּ מִן הַמִּזְבֵּחַ. צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בְּמַתְנִיתִין דְּמִדּוֹת (פ"ג מ"ו) שֶׁלֹּא תִּקְשֶׁה, דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב ס"ל הָכָא כּוּלֵּיהּ מִזְבֵּחַ בְּדָרוֹם קָאֵי, וּבְפ"ק דְּיוֹמָא (דף מז.) מוֹקְמִינַן מַתְנִיתִין דְּמִדּוֹת כְּרַ"ע בֶּן יַעֲקֹב:

וְכִי עָלָיו אַתָּה זוֹבֵחַ. אע"ג דְּלְעֵיל[ט] דָּרְשִׁינַן עָלָיו מַמָּשׁ, הָכָא דָּיֵיק מִשּׁוּם דְּ'וְזָבַחְתָּ עָלָיו' מַשְׁמַע שֶׁמְּעַנֶּה לְזַבּוֹחַ[יג] עָלָיו, וְכֵן לְקַמָּן (דף ס.) גַּבֵּי 'וְאִכְלוּהָ מַצּוֹת חֲלֵל הַמִּזְבֵּחַ', מַשְׁמַע שֶׁמְּעַנֶּה[יד]; אֶלָּא כְּשֶׁהוּא שָׁלֵם וְלֹא כְּשֶׁהוּא חָסֵר:

עַד שֶׁלֹּא נִבְנָה הַמִּזְבֵּחַ דְּחוּיִין מֵעִיקָּרָא הֵן, אֶלָּא עַד שֶׁלֹּא נִפְגַּם וְנִפְגַּם. וּמִקְּמֵי לָא תְּרוּצֵי מִתְרַצַּת לֵהּ. וְתִימַה, דְּאִם כֵּן מַשְׁמַע דְּפִרְכָא דְּ'חוּיִין מֵעִיקָּרָא' לְרַבִּי יוֹחָנָן, וַמַּמִּי, וְהָא רַבִּי יוֹחָנָן סָבַר גַּבֵּי בְּהֵמָה שֶׁל שְׁנֵי שׁוּתָּפִין (קִדּוּשִׁין דף ז.) דְּחוּי מֵעִיקָּרָא הָוֵי דְּחוּי. וְעוֹד, תִּקְשֵׁי לֵיהּ מִמַּתְנִיתִין דְּמִי שֶׁהָיָה טָמֵא (פְּסָחִים דף ז:) דְּמַפְרִישׁ נְקֵבָה לִפְסְחוֹ, דְּקָמָר דְּחוּי מֵעִיקָּרָא הָוֵי דְּחוּי. **וְיֵשׁ לוֹמַר,** דְּהָכָא מִין בְּדֵדוּ לְמַקָּן מִיקְּרֵי דְּחוּי, כְּדְפָרִישִׁית פ"ק (לְעֵיל יג.:[ט]), אֲבָל הָכָא בְּדֵדוּ לְמַקָּן הַמִּזְבֵּחַ[ט], [טו]וְלֵךְ מַשְׁמַע לֵיהּ הָכָא דְּכ"ע לָא הָוֵי דְּחוּי; מִידֵּי דְּהָוֵה מַמְחוּסַר זְמַן בְּגוּפוֹ וּבַבְּעָלִים, כְּגוֹן יוֹלֶדֶת זָב וּמְצוֹרָע שֶׁהִפְרִישׁוּ קָרְבָּנָם קוֹדֶם זְמַנָּם, ה"נ מַפְרִישׁ קָרְבָּנוֹ לְהַקְרִיב לְכִשְׁבָּנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהָוֵי[ב] כְּמַחוּסַר זְמַן, וְלָא חֲשִׁיב דְּחוּי. וְכֵן מוּכָח לְקַמָּן פֶּרֶק בָּתְרָא (דף קיד.) דְּחוּטוֹת שֶׁהִקְדִּישָׁן בַּגְּלָגַל לְגַבֵּי שִׁילֹה הָיוּ מְחוּסַר זְמַן, וְקָרְבֵּי בְּשִׁילֹה, דְּלָא מְחַרְגִּין דְּחוּיִין הַן. **וְקָשֶׁה לִי,** דְּפ"ק (לְעֵיל דף יב.) פָּרֵיךְ לְכֵן בְּתִירָא 'פְּסַח הִיכִי מַשְׁכַּחַת לֵהּ, לִי מַחְרְשִׁיהּ בְּנַפְקָא דְּחוּי מֵעִיקָּרָא הוּא, שֶׁלֹּא יִהְיוּ לְמַשְׁכָּן לְמַקָּן הוּא[טו] רְחוּי לְפָסַח בַּחֲלוֹת; מַה בְּכָךְ, כֵּיוָן דִּבְדֵדוּ לְהַשְׁהוּתוֹ עַד חֲלוֹת לְמָה לֵיהּ יִהְא כָּשֵׁר, כְּמוֹ מְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ לְאַחַר לְמַקְרִיב בְּנוֹ שֶׁרְחוּי לְמָקָר, וּמִקְדֵּשׁ בַּגְּלָגַל חוּטוֹת שֶׁכְּשֵׁרִין בְּשִׁילֹה[ד]. בְּרוּ"ךְ. **וְא"ת,** אַפְּמִי כֵּיוָן דְּהָוֵי כְּמַחוּסַר זְמַן כִּי לֵיכָּא מִזְבֵּחַ, דְּפָרִיךְ 'דְּחוּיִין מֵעִיקָּרָא הָן', אַמַּאי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּפֶרֶק הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה (לְקַמָּן דף קו:): דְּהַמַּעֲלֶה בַּזְּמַן הַזֶּה בַּחוּץ חַיָּיב, דְּקִדּוּשָׁהּ רִאשׁוֹנָה לְעָתִיד לָבֹא, הָא אִילּוּ לְחוּי לְפָסַח אֹהֶל[ד]. וְתִנְן נַמִּי פֶּרֶק בָּתְרָא (לְקַמָּן דף קיב:) חוּטוֹ וְאֵלּוּ אֶת וּמְחוּסַר זְמַן בְּחוּץ אִילּוּ בְּלֹא מַעֲשֶׂה לְרַבָּנָן, וְאִם כֵּן לְרַבִּי יוֹחָנָן אַמַּאי מַתְנֵיהּ מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ. וְתוּ, הָא עֲדִיפָא מִינֵּיהּ מָתְרִינַן בְּיוֹמָא דְּפָרֵק שְׁנֵי שְׁעִירֵי (דף סג.[ד]), דְּשַׁלְּמִינַן שֶׁשָּׁחָטָן[ב] קוֹדֶם פְּתִיחַת הֵיכָל

גְּמָרָא אי סַבַּר כּוּלֵּיהּ מִזְבֵּחַ בְּדָרוֹם קַאי מַאי דְּרוֹם קַאי כו'. ה"ה דהוי מצי למבעי אי בדרום קאי מאי משוך קימעא הא צריך למשוך כל הדרום ולכל הפחות ה' אמות כנגד הפתח דהא בעינן ולא כיור בפתח אהל מועד:

צפונה שיהא פנוי (מכלום) [מכלים][כד]. וא"ת א"כ למה לי להזכיר הברייתא ואת מזבח העולה שם פתח אהל מועד לומר דאין כיור פתח אהל מועד תיפוק ליה משום דאם יעמיד [והכיור] בין המזבח לפתח[כה] אהל מועד [מכלים] וליכא. וי"ל דאי לאו דמפסיק הוה מעמידו שפיר בין ההיכל ובין המזבח תוך חלל פתח האולם דלא מקרי צפון כדקאמר לעיל (ב.) דאפילו בית החליפות לא מקרי צפון ולכן מייתי מקרא דאת מזבח העולה כו' דמשמע דבעינן שלא יהא כיור מפסיק בין מזבח לפתח אהל מועד. (**מהר"ם**):

ר"א בן יעקב אומר צפונה כו'. תימה דבמסכת מדות (פ"ג מ"ו) תנן הכיור היה בין האולם ולמזבח משוך כלפי דרום, ואמרינן בימא (טז.) מאן תנא מדות דאב"ר והכא אית ליה לראב"ר דמזבח לאו בצפון קאי וא"כ היכי אתיא דהיא דמדות כותיה דהא לכאורה סבר דהיא דמדות דמזבח בצפון קאי כדדייקינן בהך דר"ר הגלילי. וי"ל דההיא דמדות איכא למימר דר"ל משוך מן הדרום ה' אמות ממזבח בכותל ההיכל לדרום וקסבר כוליה מזבח בדרום קאי, אבל הכא דקתני משוך קימעא ליכא לפרושי הכי דמשוך מכנגד הפתח דוקא קאמר ולעולם הוי בין המזבח לכותל ההיכל דא"כ אמאי נקט קימעא אפילו טובא נמי יכול למשכו מכנגד הפתח דאכתי נשאר הרבה מן המזבח לקומי ונחת את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח אלא ודאי משוך קימעא דקאמר משוך מכנגד הפתח[כו] קאמר ולכך דוקא קימעא לפי שצריך לקרבו כל מה שנוכל נגד אויר שבין המזבח להיכל ולאולם כדי לקיים בין אהל [מועד] ומזבח. ואת"ל שאין להרחיקו מן המזבח כל כך מ"מ לא סגי בקימעא דכיון דאפתח קאי צריך שיהא משוך מתחילת המזבח ה' אמות כשיעור הפתח:

גמרא אי סבר כולה מזבח בדרום קאי כו'. ה"ה דהוי מצי למבעי אי בדרום קאי מאי משוך קימעא הא צריך למשוך כל הדרום ולכל הפחות ה' אמות כנגד הפתח דהא בעינן ולא כיור בפתח אהל מועד:

צפונה שיהא פנוי (מכלום) [מכלים][כד]. וא"ת א"כ למה לי להזכיר הברייתא ואת מזבח העולה שם פתח אהל מועד לומר דאין כיור פתח אהל מועד תיפוק ליה משום דאם יעמיד [והכיור] בין המזבח לפתח[כ